

"Loan" và giấc mơ con chữ vùng cao

"Loan" und der Traum von Bildung in Bergregionen

Tác giả quyển sách đoạt giải 1 trong 5 quyển sách hay ở Đức năm 2015 đã dùng nhuận bút quyển sách thành lập quỹ "Loan", với phương châm "Chung tay vì một tương lai tốt đẹp hơn cho thanh thiếu niên trên toàn thế giới", thực hiện các dự án giúp đỡ học sinh các dân tộc ít người, những mảnh đời khó khăn ở vùng cao Việt Nam *Die Autorin eines der 5 beliebtesten Bücher Deutschlands 2015 hat basierend auf dem Honorar ihres Buches die LOAN-Stiftung gegründet, deren Motto "Jugendhilfe für eine bessere Zukunft" lautet. Ziel und Zweck der Stiftung ist, Projekte zur Unterstützung der Kinder ethnischer Minderheiten in den nördlichsten Bergregionen Vietnams umzusetzen.*

Trước Tết nguyên đán 2019, tôi nhận được email của chị Isabelle Müller - tác giả quyển sách "Loan - từ cuộc đời của một con chim phượng hoàng". Chị báo tin sẽ về Việt Nam, thực hiện chuyến hành trình tìm lại dấu chân phiêu bạt người mẹ Việt của chị, từ Hà Tĩnh, Nam Định, Hải Phòng, Bắc Ninh, Hà Nội... và chặng cuối là Hà Giang. Chuyến đi sẽ khởi hành sau mừng 10 tháng giêng và kết thúc sau Tết nguyên tiêu. Tôi hào hứng kết nối để có chuyến đi cùng chị. Vậy là gác lại hội hè, đêm thơ Nguyên tiêu, váy áo xúng xính, đọc thơ, thả thơ, nghe thơ, tôi thực hiện chuyến xuất hành đầu năm cùng chị, đến với những miền đất xa xôi, tận nơi "Mèo Vạc mây trôi".

Vor dem traditionellen Neujahrfest 2019 bekam ich eine E-Mail von Isabelle Müller - der Autorin des Buches "Loan: Aus dem Leben eines Phönix". Sie teilte mir ihre Rückkehr nach Vietnam mit, um den Spuren ihrer Mutter zu folgen, von Ha Tinh nach Nam Dinh, Hai Phong, Bac Ninh, Hanoi etc. und zuletzt: Ha Giang. Ihre Reise soll vom 10.1. bis zum 15.1. (nach Mondkalender) stattfinden. Ich beantworte die E-Mail neugierig und freue mich auf die gemeinsame Reise mit ihr. Alle Freude über die Aktivitäten im Mondneujahr habe ich hinter mir gelassen und so beginne ich die erste Reise des Jahres mit ihr und komme in die abgelegenen Regionen.

Từ Hà Giang đến Hà Tĩnh

Vì muốn thế giới biết đến câu chuyện của mẹ mình - một cô bé nơi làng quê nghèo ở Hà Tĩnh, mới 12 tuổi đã dám trốn nhà ra đi, vượt thoát cuộc hôn nhân mua bán cô, chỉ với mảnh ruộng và 2 con lợn mà Isabelle Muller đã viết và nỗ lực đưa câu chuyện đến với nhiều người, bằng cả tự truyện về cuộc đời mình. Cô căm ghét chiến tranh vì sau những trải nghiệm, Isabelle Muller hiểu người cha sinh ra cô đã bị chiến tranh tàn phá cuộc đời, làm biến dạng những phẩm chất tốt đẹp trong ông. Cô có 150 buổi thuyết trình nói lên sự đấu tranh của những người phụ nữ bị lạm dụng tình dục. Cô đã đưa được "Loan" về Việt Nam, chính quê hương của mẹ, được độc giả đồng cảm, đón nhận. Tác giả quyển sách đoạt giải một trong 5 quyển sách hay ở Đức năm 2015 đã dùng nhuận bút quyển sách thành lập quỹ "Loan", với phương châm "chung tay vì một tương lai tốt đẹp hơn cho thanh thiếu niên trên toàn thế giới", thực hiện các dự án giúp đỡ học sinh các dân tộc ít người, những mảnh đời khó khăn ở vùng cao Việt Nam. Chỉ mới 2 năm hoạt động, quỹ "Loan" do Isabelle Muller sáng lập đã triển khai 12 chương trình, dự án với tổng số tiền viện trợ cho Hà Giang khoảng 6,8 tỉ đồng.

Von Ha Giang nach Ha Tinh

Um der Welt die Geschichte ihrer Mutter bekanntzumachen - ein Mädchen aus einem armen Dorf in Ha Tinh, das mit knapp 12 Jahren wagte, vor einer gegen ein Stück Acker und 2 Schweine zu fliehen - schrieb Isabelle Müller die Geschichte ihrer Mutter nieder. Daneben schrieb sie noch eine Autobiografie über ihr ganzes Leben. Mit den Geschichten von ihrer Mutter und sich selbst bemüht sie sich, die Geschichte an möglichst viele Menschen zu bringen. Sie hasst Krieg, weil sie aus eigener Erfahrung weiß, dass das Leben ihres Vaters vom Krieg zerstört worden ist, was seine guten Eigenschaften vernichtete. Sie hielt 150 Vorträge über die Kämpfe von Frauen, die sexuell missbraucht wurden. Ihr gelang es auch, das Buch "Loan" nach Vietnam, der Heimat ihrer Mutter, zu bringen und das Mitgefühl der dortigen Leser zu gewinnen. Das Buch wurde eines der 5 beliebtesten Bücher Deutschlands 2015 und die Autorin gründete mit ihren Tantiemen die LOAN-Stiftung, deren Motto "Jugendhilfe für eine bessere Zukunft" lautet. Ziel und Zweck der Stiftung sind, Projekte zur Unterstützung vieler Kinder ethnischer Minderheiten in den nördlichsten Bergregionen Vietnams zu realisieren. Nach nur 2 Jahren Engagement, hat die von Isabelle Müller gegründete Stiftung 12 Projekte mit einem Gesamtbudget für Ha Giang von rund 6,8 Mrd. Dong durchgeführt.

Isabelle Muller chọn cách trở về, đến Hà Giang vì còn rất nhiều "miệng không muốn nói tai không muốn nghe" ở cao nguyên xa xôi. Cô mong muốn được cho đi bằng trái tim, đến với những số phận, được lắng nghe và chia sẻ những nỗi đau, được cứu vớt, mang lại hạnh phúc cho những đứa trẻ như Loan đã từng không được học chữ vì là con gái, bị người thân bán đi. Loan có tên khai sinh là Đậu Thị Cúc đã dẫn dắt con gái mình chọn một cách sống "cho đi và làm người khác hạnh phúc là mình hạnh phúc". Tôi hỏi chị Isabelle Muller: "Tại sao chị không chọn Hà Tĩnh, quê hương của mẹ chị, để thực hiện dự án mà phải đến Hà Giang?". Chị nói: "Đó là một câu chuyện dài. Thoạt đầu, tôi cũng dự định triển khai dự án "Loan" ở Hà Tĩnh nhưng một người bạn ở Đại sứ quán Đức cho tôi biết thông tin Hà Giang là tỉnh nghèo nhất nước Việt Nam, đường đi rất khó khăn nên ít đoàn từ thiện đến đó. Những nơi nào khó khăn nhất, ít người đến nhất thì tôi sẽ đến".

Tôi đã đến Hà Giang nhiều lần nhưng chuyến đi này với tôi thật ý nghĩa, khi tiếp cận được những trái tim dũng cảm để hành động và những ước mơ thật đáng trân trọng, nâng niu.

Isabelle entschied sich für eine Rückkehr nach Ha Giang, weil es in dieser abgelegenen Region viel geredet aber nicht viel getan wird. Sie möchte mit ihrem ganzen Herzen unglückliche Menschen glücklich machen, ihnen zuhören und ihr Leid verringern. Sie möchte auch Mädchen, die dasselbe Schicksal wie damals ihre Mutter, die wegen ihres Geschlechts nicht zur Schule gehen durfte und verkauft wurde, das Recht zum Glück bringen. Dau Thi Cuc, auch „Loan“ genannt, zeigte ihrer Tochter, wie „Weitergeben und andere glücklich machen, einen selbst glücklich macht“. Ich fragte Isabelle Müller: „Warum entschieden Sie sich für Ha Giang, und nicht für Ha Tinh – der Heimat Ihrer Mutter?“ Sie antwortete: „Das ist eine lange Geschichte. Am Anfang wollte ich auch Projekte in Ha Tinh durchführen, aber ich erfuhr von der vietnamesischen Botschaft in Deutschland, dass Ha Giang abgelegen und die ärmste Region Vietnams ist, weshalb nicht viele Leute dorthin kommen, um zu helfen. So wollte ich dorthin gehen, wo keiner hingehen möchte.“

Ich kam nach Ha Giang und diese Reise schien mir besonders sinnvoll, als ich die Gelegenheit bekam, den mutigen und liebevollen Menschen dort näher zu kommen.

Làm từ thiện bằng cả tấm lòng

Ý nghĩ viết quyển sách về mẹ luôn nung nấu trong lòng chị Isabelle. Để thực hiện ước mơ ấy, Isabelle trải qua một quá trình sống và rèn luyện, vượt lên những thương tổn tuổi thơ bất

hạnh của mình. Thi đỗ tú tài, chị học thêm ngoại ngữ. Năm 1985, chị hành nghề biên phiên dịch tại Đức. Năm 1992, chị kết hôn với ông Stephan Muller - một doanh nhân trong lĩnh vực công nghệ thông tin, có 2 con gái và có một cuộc sống thành đạt ở Đức. Nhưng Isabelle luôn bị thôi thúc trở về Việt Nam. Dọc đường, vào chợ Nam Định, chị ăn ngon lành chén chè. Chị nói: "Mẹ Loan đã nấu món này cho tôi ăn ở Pháp". Chị ăn được cà pháo, mắm tôm, nước mắm... Chị nói lúc đi học, vào trường nội trú, chị rất mong đến ngày cuối tuần trở về nhà, chỉ để được ăn những món Việt Nam do mẹ Loan nấu.

Wohltaten von ganzem Herzen tun

Isabelles Herz brannte immer dafür, ein Buch über ihre Mütter zu schreiben. Um das zu schaffen, musste sie durch ein hartes Leben gehen und ein Kindheitstrauma überwinden. Nach dem Abitur, lernte sie Fremdsprachen. 1985 arbeitete sie in Deutschland als Dolmetscherin und Übersetzerin. 1992 heiratete sie Stephan Müller, einen Geschäftsmann im Bereich Informatik. Zusammen haben sie 2 Töchter und führen ein erfolgreiches Leben in Deutschland. Aber Isabelle sehnte sich immer nach einer Rückkehr nach Vietnam. Auf dem Weg kamen wir an dem Markt von Nam Dinh vorbei. Die süße Suppe da gefiel Isabelle sehr. Sie sagte: "In Frankreich hat meine Mutter Loan mir diese Suppe gekocht". Sie kann eingelegte Aubergine, Garnelenpaste und Fischsoße essen. Sie meinte, als sie noch in der Schule war, hatte sie es immer eilig nach Hause zu kommen, um die von Mutter Loan gekochten vietnamesischen Speisen zu genießen.

Chị ngồi trên chiếc xe máy do một anh chàng người miền núi vượt triền dốc cheo leo, đến những thôn xa xôi của huyện Vị Xuyên. Tôi không khỏi thót tim bởi chỉ lệch nửa bánh xe thôi thì cả người và xe bay xuống đáy vực. Chị nói chị không muốn làm từ thiện bằng cách trao tiền cho một tổ chức rồi không biết đồng tiền ấy đến đâu, đến với ai. Chị muốn tự mình trải nghiệm. Những đồng tiền từ quỹ "Loan" phải đến được những số phận cần chia sẻ, giúp đỡ. Đầu tư cho giáo dục là cách làm có ý nghĩa, bền vững. Nghĩ vậy nên chị không quản nhọc nhằn, gian khổ và nguy hiểm đi đến nhiều bản làng xa xôi của người dân tộc thiểu số ở Hà Giang.

Sie setzte sich auf dem Moped eines Einheimischen aus der Bergregion und ließ sich den steilen Hängen und auf die abgelegenen Dörfer des Landkreises Vi Xuyen hinauffahren. Auf dem Weg bekam ich mehrmals Herzflattern, denn wären die Reifen nur ein bisschen vom Weg

abgewichen, wären wir in den Abgrund gefallen. Sie sagte, sie wolle keine Wohltat machen, indem sie Geld an irgendeine Organisation spendet, ohne zu wissen wohin es fließt. Sie möchte das selber machen. Das Geld aus der LOAN Stiftung muss direkt an die Bedürftigen kommen. Investitionen in Bildung hält sie für eine sinnvolle und nachhaltige Wohltat. Mit dieser Philosophie erreicht sie trotz zahlreicher Anstrengungen, Schwierigkeiten und Gefahren viele abgelegene Dörfer der ethnischen Minderheiten in Ha Giang.

"Tôi mong có thật nhiều tiền..."

Tôi tìm thấy dấu chân chị nở hoa nơi những điểm trường cheo leo trên triền núi. Cô Nguyễn Thị Phúc - Phó Hiệu trưởng Trường Tiểu học xã Minh Tân B, huyện Vị Xuyên - xúc động nói: "Chị Isabelle đã đến đây khảo sát và tài trợ cho trường em xây dựng thư viện này. Ở vùng cao, học sinh rất thiệt thòi vì đói sách". Tôi lại tiếp tục ngồi sau những chiếc xe máy leo dốc, đến thăm lại ngôi trường mang tên mẹ chị - Đâu Thị Cúc - nơi một sườn núi cheo leo. Với chiếc túi căng phồng, chị lại leo dốc, đi vào các điểm trường, thăm những phụ huynh khó khăn. Những chiếc kẹo, gấu bông, những món đồ chơi từ Đức vượt đại dương đến với thôn Bàn Phố, biên giới Vị Xuyên đã làm sáng lên ánh mắt trẻ thơ, rạng rỡ nụ cười của cậu học trò Giàng Quang Trung, trong lúc cha em là Giàng Chả Lòng xúc động không ngăn được nước mắt. Anh nói sự viếng thăm của chị Isabelle đã động viên anh chăm chỉ vượt qua hoàn cảnh khó khăn. "Ngày xưa, em rất ham học nhưng đói quá, phải làm nương để có cái ăn. Giờ em nhất quyết lo cho con cái chữ".

"Ich wünsche mir viel Geld..."

Ich folgte ihr in die Schulen an steilen Berghängen. Frau Nguyen Thi Phu, stellvertretende Schulleiterin der Grundschule der Gemeinde Minh Tan B, Vi Xuyen, teilte bewegt mit: "Isabelle ist hierher zur Begutachtung gekommen und dann hat sie meiner Schule diese Bibliothek gesponsert. In den Bergregionen ist der Mangel an Bücher sehr groß". Ich ließ mich mit dem Moped den steilen Hang weiter hinauffahren und erreichte die Schule, die den Namen ihrer Mutter Dau Thi Cuc trägt, und die an einem steilen Berghang liegt. Mit einem prall gefüllten Sack kletterte sie den Hang hinauf, ging zu der Schule und besuchte arme Familien. Süßigkeiten, Teddybären und Spielsachen, die aus Deutschland über den Ozean in die Siedlung Ban Pho an der Grenze Chinas gebracht wurden, ließen die Augen der Kinder glänzen und den Schüler Giang Quang Trung strahlen, während sein Vater Giang Cha Long, tief bewegt und

glücklich, nicht anders als weinen konnte. Er meinte, Isabelles Besuch ermutigt ihn hart zu arbeiten, um schwierige Umstände zu überwinden. "Früher war ich sehr lernbegierig, aber ich war so arm, dass ich rund um die Uhr auf dem Feld für das Essen arbeiten musste. Jetzt will ich unbedingt, dass meine Kinder eine gute Bildung bekommen".

Con chữ nơi miền núi phía Bắc này trĩu nặng những tấm lòng. Tấm lòng phụ huynh khát chữ, tấm lòng thầy cô giáo bám thôn bản dạy học, tấm lòng của những con người như chị Isabelle muốn đi đến những nơi khó khăn nhất để giúp đỡ, nâng niu những ước mơ của những em bé vùng cao... Mới 5-6 tuổi, các em đã chân trần, cuốc bộ hàng chục cây số, vượt qua những triền đá cheo leo, một mình đến lớp. Chị Isabelle thì ngước nhìn trời lên trời cao khẩn nguyện: "Tôi mong có thật nhiều tiền để xây thêm nhiều ngôi trường cho trẻ em vùng cao. Tôi tin mẹ Loan sẽ dẫn dắt và độ trì cho tôi thực hiện ước mơ ấy".

Bildung in diesem nördlichsten Berg wird von vielerlei Herzen gewünscht: die Herzen der lernbegierigen Eltern, die Herzen der Lehrerschaft auf dem Dorf und die Herzen von Menschen wie Isabelle, die zu den schwierigsten Orten kommen wollen, um die Träume der Kinder in den Bergregionen zu unterstützen. Schon mit 5-6 Jahren müssen die Kinder ganz alleine und barfuß Dutzende von Kilometern hinterlegen und viele Berghänge klettern, um zum Unterricht zu kommen. Isabelle blickte in den Himmel und betete: "Ich wünsche mir viel Geld, um mehr Schulen für Kinder der Bergregionen bauen zu können. Ich glaube, Mutter Loan wird mich führen und bewahren, damit ich diesen Traum verwirklichen kann."

Tứ thơ hay nhất trong Ngày thơ Việt Nam

Lần đầu tiên tôi đứng trong lớp học ghép của một điểm trường vùng biên giới Hà Giang, mắt cay cay khi nhìn cảnh em Giàng A Mua người H'Mông, học lớp 2 vừa bồng em bé trên tay vừa chăm chỉ viết bài. Tôi lặng người khi nghe em bộc bạch ước mơ: "Lớn lên em muốn được làm cô bộ đội bảo vệ Tổ quốc". Có phải đây là tứ thơ hay nhất để thả lên bầu trời biên giới trong Ngày thơ Việt Nam. Ôi, có những ước mơ đẹp hơn những bài thơ!

Der poetischste Gedanke am Vietnamesischen Poesietag

Das erste Mal, als ich in einer Klasse mit Kindern unterschiedlicher Altersgruppen in einer Schule an der Grenze von Ha Giang stand, weinte ich gleich, als ich Giang A Mua erblickte, eine HMong Zweitklässlerin mit Baby im Arm, die gleichzeitig fleißig mit der anderen Hand schrieb. Ich war sprachlos, als sie mir ihren Traum offenbarte: "Wenn ich groß bin, möchte ich Soldatin

werden, um das Vaterland zu verteidigen". Ist das vielleicht der poetischste Gedanke, den man am Vietnamesischen Poesietag im Grenzgebiet in den Himmel fliegen lassen kann? Ja, es gibt Träume, die noch schöner sind als Gedichte!

Tram Huong